

ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำร้อง การพิจารณา
และการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ
พ.ศ. ๒๕๕๙

โดยที่พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ กำหนดให้มีระเบียบว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำร้อง การพิจารณา และการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศโดยคำแนะนำของคณะกรรมการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ และมาตรา ๑๘ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์โดยคำแนะนำของคณะกรรมการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ จึงวางระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นคำร้อง การพิจารณา และการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๙”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

“กระบวนการพิจารณา” หมายความว่า การกระทำใด ๆ อันเกี่ยวข้องกับการยื่นคำร้อง การพิจารณา และการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ ซึ่งได้กระทำโดยคู่กรณีหรือโดยคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ กรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ คณะอนุกรรมการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

“การไต่สวน” หมายความว่า การดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานไม่ว่าจะได้ดำเนินการในชั้นการพิจารณาหรือการวินิจฉัย เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงและมูลกรณีที่มีการยื่นคำร้องหรือเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงและพิสูจน์การกระทำว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศหรือไม่

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ร้อง ผู้ถูกร้อง และให้หมายความรวมถึงบุคคลซึ่งเข้ามาเป็นคู่กรณีไม่ว่าด้วยความสมัครใจหรือถูกเรียกเข้ามา เนื่องจากเป็นผู้มีส่วนได้เสียหรืออาจถูกกระทบจากผลแห่งการกระทำในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศหรือการมีคำวินิจฉัยในเรื่องดังกล่าว

“คำร้อง” หมายความว่า การเสนอข้อกล่าวหาต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศไม่ว่าจะได้เสนอในครั้งแรกหรือเสนอในภายหลัง โดยการแก้ไขเพิ่มเติมหรือโดยสอดเข้ามาเป็นคู่กรณีไม่ว่าด้วยความสมัครใจหรือถูกเรียกเข้ามา

“ผู้ร้อง” หมายความว่า ผู้ที่เสนอข้อกล่าวหาต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศว่าตนได้รับหรือจะได้รับความเสียหายจากการกระทำในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ และให้หมายความรวมถึงผู้ที่ได้รับมอบหมายด้วย

“ผู้ถูกร้อง” หมายความว่า ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

“ผู้รับคำร้อง” หมายความว่า พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับคำร้อง ตรวจคำร้อง การดำเนินงานธุรการตามระเบียบนี้ และให้หมายความรวมถึงเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับหนังสือ ตามระเบียบว่าด้วยงานสารบรรณ

“คณะกรรมการ วลพ.” หมายความว่า คณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

“กรรมการ วลพ.” หมายความว่า กรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

“คณะอนุกรรมการ” หมายความว่า คณะอนุกรรมการที่คณะกรรมการ วลพ. แต่งตั้ง

“อนุกรรมการ” หมายความว่า อนุกรรมการที่คณะกรรมการ วลพ. แต่งตั้ง

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติ ความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘

“กรม” หมายความว่า กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

ข้อ ๔ ให้อธิบดีกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวรักษาการตามระเบียบนี้ และเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด ในกรณีที่มีปัญหาหรือข้อขัดแย้งเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบนี้

หมวด ๑

การยื่นคำร้อง

ข้อ ๕ บุคคลใดเห็นว่าตนได้รับหรือจะได้รับความเสียหายจากการกระทำในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ และมีใจเป็นจริงที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาล หรือที่ศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งเด็ดขาดแล้ว ให้มีสิทธิยื่นคำร้องหรืออาจขอให้องค์กรที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ยื่น คำร้องต่อคณะกรรมการ วลพ. เพื่อพิจารณาวินิจฉัย

ข้อ ๖ ผู้ร้องอาจร้องด้วยวาจาต่อผู้รับคำร้อง ยื่นคำร้องด้วยตนเอง ส่งทางไปรษณีย์ หรือยื่นผ่านช่องทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ ในกรณียื่นคำร้องโดยส่งทางไปรษณีย์ให้ถือวันที่ทำการ ไปรษณีย์ต้นทางประทับตรารับที่ซองหนังสือเป็นวันยื่นคำร้อง

ในเขตกรุงเทพมหานครให้ยื่นหรือส่งคำร้องต่อกรมหรือหน่วยงานอื่นตามที่กรมประกาศกำหนด ในจังหวัดให้ยื่นหรือส่งคำร้องต่อศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว สำนักงานพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หรือหน่วยงานอื่นตามที่กรมประกาศกำหนด

ในกรณีร้องด้วยวาจา ให้ผู้รับคำร้องบันทึกถ้อยคำของผู้ร้องและให้ผู้ร้องและผู้รับคำร้องลงลายมือชื่อในคำร้องนั้นไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ ๗ การยื่นคำร้องให้ยื่นภายในหนึ่งปีนับแต่วันทราบหรือถือว่าทราบเหตุแห่งการร้อง และในกรณีทำคำร้องเป็นหนังสืออย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญ ดังนี้

(๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้อง

(๒) ชื่อและที่อยู่ของผู้ถูกร้อง

(๓) ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสาเหตุที่เห็นว่าตนได้รับหรือจะได้รับความเสียหายในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

(๔) พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี)

(๕) คำขอหรือความประสงค์ของผู้ร้อง

(๖) ลายมือชื่อของผู้ร้อง

ข้อ ๘ ในการยื่นคำร้องให้ผู้ร้องแนบสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน หรือสำเนาเอกสารแสดงตัวบุคคลที่ทางราชการออกให้ และพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง (ถ้ามี) กรณีที่ไม่อาจแนบพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องได้เพราะพยานหลักฐานอยู่ในความครอบครองของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ นายจ้าง เจ้าของสถานประกอบการ บุคคลอื่นหรือเพราะเหตุอื่นใด ให้ระบุเหตุที่ไม่อาจแนบพยานหลักฐานไว้ในคำร้องด้วย

ให้ผู้ร้องทำสำเนาคำร้องและรับรองความถูกต้องของเอกสารตามวรรคหนึ่งจำนวนหนึ่งชุดยื่นพร้อมกับคำร้อง ถ้าผู้ร้องประสงค์จะแถลงด้วยวาจาในชั้นการพิจารณาให้แสดงความประสงค์ไว้ในคำร้องด้วยหรือจะทำเป็นหนังสือยื่นก่อนเริ่มการพิจารณาก็ได้

ข้อ ๙ ผู้ร้องจะมอบหมายให้ผู้อื่นยื่นคำร้องแทนได้ในกรณีมีเหตุจำเป็นอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) เจ็บป่วยจนไม่สามารถยื่นคำร้องได้ด้วยตนเอง

(๒) อยู่ในต่างประเทศและคาดหมายได้ว่าไม่อาจยื่นคำร้องได้ทันภายในเวลาที่กำหนด

(๓) มีเหตุจำเป็นอย่างอื่นที่คณะกรรมการ วลพ. เห็นสมควร

การมอบหมายให้ผู้อื่นยื่นคำร้องแทนตามวรรคหนึ่ง จะต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ร้องและผู้รับมอบหมาย พร้อมทั้งหลักฐานแสดงเหตุจำเป็นข้างต้นรวมไว้กับคำร้อง ในกรณีที่ไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ให้พิมพ์ลายนิ้วมือโดยมีพยานลงลายมือชื่อรับรองอย่างน้อยสองคน

ข้อ ๑๐ คู่กรณีอาจมีหนังสือแต่งตั้งให้ทนายความหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดซึ่งบรรลุนิติภาวะกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กำหนดแทนตนในขั้นตอนใด ๆ ที่มีใช้การได้ส่วนพิจารณาพยานหลักฐานโดยให้แนบหนังสือแต่งตั้งและหลักฐานแสดงตนของทนายความหรือบุคคลผู้ได้รับแต่งตั้ง ซึ่งอาจยื่นในเวลาใดก่อนการดำเนินการในขั้นตอนนั้น ๆ ก็ได้

ข้อ ๑๑ ในกรณีที่มีผู้ประสงค์จะยื่นคำร้องหลายคนในเหตุเดียวกัน บุคคลเหล่านั้นอาจยื่นคำร้องร่วมกันเป็นฉบับเดียว โดยจะมอบให้ผู้ร้องคนใดคนหนึ่งเป็นผู้แทนของผู้ร้องทุกคนก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ให้ถือว่าการกระทำของผู้แทนผู้ร้องในกระบวนการพิจารณาผูกพันผู้ร้องทุกคน

ข้อ ๑๒ การยื่นคำร้องไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม และเอกสารหลักฐานที่ได้ยื่นเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาวินิจฉัยไม่ต้องปิดอากรแสตมป์

ข้อ ๑๓ คำร้อง คำให้การแก้คำร้อง และเอกสารที่ยื่นต่อผู้รับคำร้องให้จัดทำเป็นภาษาไทย ถ้าได้จัดทำเป็นภาษาต่างประเทศ ให้คู่กรณีที่ยื่นจัดทำคำแปลเป็นภาษาไทยที่มีการรับรองความถูกต้องมาให้ภายในระยะเวลาที่กำหนด เว้นแต่คู่กรณีไม่อาจจัดทำเอกสารเป็นภาษาไทยได้ ให้กรมพิจารณาดำเนินการให้ตามที่เห็นสมควร

เมื่อได้รับคำร้องหรือคำให้การแก้คำร้องแล้ว ให้ผู้รับคำร้องหรือคำให้การแก้คำร้องนั้นลงเลขรับในสารบบคำร้องหรือคำให้การแก้คำร้องและตรวจสอบเบื้องต้น ก่อนเสนอให้คณะกรรมการ วลพ. พิจารณา

ข้อ ๑๔ คำร้องที่ดำเนินการโดยถูกต้องตามระเบียบนี้ ให้เสนอต่อคณะกรรมการ วลพ. เพื่อดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป แต่ถ้าผู้รับคำร้องเห็นว่าคำร้องที่ไม่อยู่ในอำนาจที่จะรับไว้พิจารณา หรือเป็นคำร้องที่ได้ยื่นเกินกำหนดเวลาตามข้อ ๗ หรือไม่เป็นไปตามระเบียบนี้ ให้เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการ วลพ. เพื่อพิจารณามีคำสั่งจำหน่ายคำร้องนั้นออกจากสารบบคำร้อง

ข้อ ๑๕ ในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายหนึ่งถึงแก่ความตายก่อนคณะกรรมการ วลพ. มีคำวินิจฉัยให้รอการพิจารณาไปจนกว่าทายาท ผู้จัดการมรดก องค์กรที่เกี่ยวข้อง หรือผู้มีส่วนได้เสียของคู่กรณีผู้นั้นจะมีคำขอเข้ามาแทนที่คู่กรณีผู้ถึงแก่ความตาย หรือคณะกรรมการ วลพ. มีหนังสือเรียกบุคคลดังกล่าวให้เข้ามาเนื่องจากคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมีคำขอ คำขอเช่นว่านี้จะต้องยื่นภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่คู่กรณีผู้นั้นถึงแก่ความตาย

ถ้าไม่มีคำขอของบุคคลดังกล่าว หรือไม่มีคำขอของคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดภายในเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการ วลพ. จะมีคำสั่งจำหน่ายคำร้องนั้นออกจากสารบบคำร้องก็ได้

ข้อ ๑๖ ผู้ร้องอาจถอนคำร้องที่ยื่นไว้แล้วในเวลาใด ๆ ก่อนที่คณะกรรมการ วลพ. จะมีคำวินิจฉัยเสร็จเด็ดขาดในเรื่องที่ได้ยื่นคำร้องนั้นก็ได้

การถอนคำร้องต้องทำเป็นหนังสือแสดงผลในการถอนคำร้องและลงลายมือชื่อผู้ร้อง แต่ถ้าผู้ร้องถอนคำร้องด้วยวาจาต่อคณะกรรมการ วลพ. กรรมการ วลพ. หรือคณะอนุกรรมการ ให้บันทึกความประสงค์และเหตุผลประกอบการถอนคำร้องของผู้ร้องไว้พร้อมทั้งให้ผู้ร้องลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

คณะกรรมการ วลพ. จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ถอนคำร้อง หรืออนุญาตให้ถอนคำร้องโดยมีเงื่อนไขตามที่เห็นสมควรก็ได้ และในกรณีที่ผู้ร้องถอนคำร้องเนื่องจากมีข้อตกลงหรือมีการประนีประนอมกับผู้ถูกร้อง ให้มีคำวินิจฉัยอนุญาตไปตามคำขอนั้น ส่วนการอนุญาตให้ถอนคำร้องในกรณีอื่นที่มีได้มีข้อตกลงหรือมีการประนีประนอมกับผู้ถูกร้อง ให้มีคำสั่งจำหน่ายคำร้องนั้นออกจากสารบบคำร้อง

ข้อ ๑๗ การถอนคำร้องยอมลบล้างผลแห่งการยื่นคำร้องนั้น รวมทั้งกระบวนการพิจารณาอื่น ๆ อันมีมาต่อภายหลังยื่นคำร้อง และทำให้คู่กรณีกลับคืนสู่ฐานะเดิมเสมือนหนึ่งมิได้มีการยื่นคำร้องเลย และคำร้องที่ได้ถอนแล้ว ห้ามมิให้ยื่นให้คณะกรรมการ วลพ. พิจารณาวินิจฉัยอีก

การถอนคำร้องไม่ตัดสิทธิคณะกรรมการ วลพ. ที่จะพิจารณาวินิจฉัยว่านโยบาย กฎ ระเบียบ ประกาศ มาตรการ โครงการ หรือวิธีปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือบุคคลใด มีลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

หมวด ๒

การพิจารณา

ข้อ ๑๘ ห้ามมิให้รับคำร้อง ดังต่อไปนี้ไว้พิจารณา

- (๑) คำร้องซึ่งผู้ร้องมิได้เป็นผู้มีสิทธิร้อง
- (๒) คำร้องที่เป็นกรณีไม่อาจยื่นต่อคณะกรรมการ วลพ. ได้ตามข้อ ๕
- (๓) คำร้องที่ยื่นเมื่อพ้นกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ในข้อ ๗
- (๔) คำร้องที่ผู้ร้องมิได้เป็นบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้ยื่นคำร้องแทนตามข้อ ๑๐
- (๕) คำร้องซึ่งเป็นเรื่องที่เคยมีการยื่นให้พิจารณาและได้มีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว
- (๖) คำร้องที่ไม่ดำเนินการตามระเบียบนี้
- (๗) คำร้องที่ได้ถอนไปแล้วตามข้อ ๑๗ วรรคหนึ่ง

ข้อ ๑๙ ในการพิจารณาคำร้อง ประธานกรรมการ วลพ. อาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ ชั้นคณะหนึ่งหรือหลายคณะ โดยแต่ละคณะประกอบด้วยกรรมการ วลพ. ไม่เกินสามคน และให้มีพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการได้ตามความจำเป็น เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยในการตรวจสอบ สอบสวน แสวงหาข้อเท็จจริง และรวบรวมพยานหลักฐานให้แก่คณะอนุกรรมการ

ในการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการตามวรรคหนึ่ง จะกำหนดให้กรรมการ วลพ. คนใดคนหนึ่ง ทำหน้าที่ประธานหรือเป็นอนุกรรมการหลายคณะพร้อมกันก็ได้

ข้อ ๒๐ เมื่อได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาคำร้องแล้ว ให้ประธานกรรมการ วลพ. พิจารณาส่งคำร้องนั้นให้คณะอนุกรรมการดำเนินการสอบสวนพิจารณา และให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้องและส่งสำเนาคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการให้คู่กรณีภายใน สิบห้าวันนับแต่วันที่ประธานกรรมการ วลพ. มีคำสั่ง

ข้อ ๒๑ ในกรณีที่ประธานกรรมการ วลพ. เห็นว่าคำร้องใดเป็นกรณีทั่วไปซึ่งไม่มีลักษณะที่ต้องพิจารณาโดยกรรมการ วลพ. หรือคณะอนุกรรมการที่มีความเชี่ยวชาญด้านใดด้านหนึ่งเป็นการเฉพาะ ให้จ่ายสำนวนคำร้องนั้นให้กรรมการ วลพ. คนใดคนหนึ่ง หรือคณะอนุกรรมการคณะใดคณะหนึ่งก็ได้ และจะต้องมีกรรมการ วลพ. หรืออนุกรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นเจ้าของสำนวนและให้มีพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายอย่างน้อยสองคนเป็นผู้รับผิดชอบสำนวนเป็นผู้ช่วย

ในกรณีที่ประธานกรรมการ วลพ. เห็นว่าคำร้องใดจำเป็นต้องใช้ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะ ให้ประธานกรรมการ วลพ. จ่ายสำนวนคำร้องเรื่องนั้นให้ตรงกับความรู้ความเชี่ยวชาญของคณะอนุกรรมการนั้น

ข้อ ๒๒ ให้คณะอนุกรรมการกำหนดให้ผู้ถูกร้องทำคำให้การแก้คำร้องหรือคำชี้แจงให้ชัดเจนและครบถ้วน พร้อมส่งพยานหลักฐาน (ถ้ามี) ที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาตามจำนวนที่คณะอนุกรรมการกำหนด ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้อง

ให้นำความในหมวด ๔ การแจ้ง ของกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง มาใช้บังคับกับการส่งสำเนาคำร้อง สำเนาคำให้การแก้คำร้อง หรือเอกสารอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาให้คู่กรณีโดยอนุโลม

ข้อ ๒๓ ในกรณีที่คณะอนุกรรมการพิจารณาเห็นว่าคำให้การแก้คำร้องหรือคำชี้แจงหรือพยานหลักฐานที่ส่งมาให้ยังไม่ครบถ้วนหรือชัดเจนเพียงพอ ให้สั่งให้ผู้ถูกร้องแก้ไขเพิ่มเติมคำให้การแก้คำร้องหรือจัดทำคำชี้แจงเพิ่มเติม หรือส่งพยานหลักฐานเพิ่มเติมมาให้ภายในระยะเวลาที่เห็นสมควร แต่ต้องไม่เกินสิบห้าวัน

ข้อ ๒๔ ในกรณีที่ผู้ถูกร้องมิได้จัดทำคำให้การแก้คำร้องหรือคำชี้แจงตามประเด็นที่กำหนดให้ชัดเจน พร้อมทั้งพยานหลักฐาน (ถ้ามี) ยื่นต่อคณะอนุกรรมการในระยะเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้ถูกร้องยอมรับข้อเท็จจริงตามคำร้องของผู้ร้องและให้คณะอนุกรรมการพิจารณาดำเนินการต่อไปตามที่เห็นเป็นการยุติธรรม

ข้อ ๒๕ ในการพิจารณาคำร้องให้คณะอนุกรรมการมีอำนาจแสวงหาข้อเท็จจริงได้ตามความเหมาะสมโดยไม่ต้องผูกพันอยู่กับคำขอหรือพยานหลักฐานของคู่กรณี ซึ่งอาจแสวงหาข้อเท็จจริงจากการไต่สวนคู่กรณี พยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานหลักฐานอื่นนอกจากพยานหลักฐานของคู่กรณีตามที่ปรากฏในคำร้องหรือคำให้การแก้คำร้องก็ได้ และให้นำความในมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่ข้อเท็จจริงซึ่งได้มาจากการแสวงหาตามวรรคหนึ่งอาจกระทบถึงสิทธิของคู่กรณี จะต้องให้คู่กรณีได้รับทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานของตนภายในระยะเวลาที่เห็นสมควร

ข้อ ๒๖ คู่กรณีอาจคัดค้านกรรมการ วลพ. หรืออนุกรรมการได้ ถ้ากรรมการ วลพ. หรืออนุกรรมการผู้นั้นมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นผู้บังคับบัญชาหรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาที่เป็นเหตุให้เกิดการยื่นคำร้อง
- (๒) เป็นนายจ้าง เจ้าของสถานประกอบการ หรือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของบุคคลดังกล่าว และเป็นเหตุให้เกิดการยื่นคำร้อง
- (๓) มีส่วนได้เสียในเรื่องที่ได้ยื่นคำร้อง

(๔) มีสาเหตุโกรธเคืองกับคู่กรณี

(๕) มีความเกี่ยวพันทางเครือญาติหรือทางสมรสกับบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓) อันอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คู่กรณี

การคัดค้านดังกล่าวต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธานกรรมการ วลพ. ภายในเจ็ดวันนับแต่วันรับทราบหรือถือว่าทราบคำสั่งตั้งคณะอนุกรรมการ โดยแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านว่าบุคคลนั้นจะทำให้การพิจารณาวินิจฉัยไม่ได้รับความยุติธรรมอย่างไร

ข้อ ๒๗ เมื่อมีการยื่นคำคัดค้านกรรมการ วลพ. หรืออนุกรรมการคนใด ให้ประธานกรรมการ วลพ. พิจารณาและมีคำสั่ง โดยพิจารณาจากคำคัดค้านและบันทึกชี้แจงของผู้ถูกคัดค้าน หากประธานกรรมการ วลพ. เห็นว่ามีได้เป็นไปตามคำคัดค้านและมีเหตุผลสมควรที่จะให้ผู้ถูกคัดค้านปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ให้นำเรื่องเสนอที่ประชุมคณะกรรมการ วลพ. เพื่อพิจารณา ถ้าที่ประชุมมีมติด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการ วลพ. ที่ไม่ถูกคัดค้านซึ่งเข้าประชุม ก็ให้ผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ มติดังกล่าวให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับและให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่ประธานกรรมการ วลพ. เห็นว่าคำคัดค้านฟังขึ้น หรือมีเหตุผลพอที่จะฟังได้ว่าหากให้ผู้ถูกคัดค้านปฏิบัติหน้าที่ต่อไปอาจทำให้การพิจารณาไม่ได้รับความยุติธรรม ก็ให้มีคำสั่งให้ผู้ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นคณะอนุกรรมการนั้น แล้วแจ้งให้ผู้คัดค้านทราบ และให้ประธานกรรมการ วลพ. แต่งตั้งผู้หนึ่งผู้ใดปฏิบัติหน้าที่แทนผู้ที่ถูกคัดค้านนั้น

ข้อ ๒๘ กรรมการ วลพ. หรือผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะอนุกรรมการผู้ใดเห็นว่าตนมีกรณีอันอาจถูกคัดค้านได้ตามข้อ ๒๖ หรือเห็นว่ามีเหตุอื่นที่อาจจะมีกรกล่าวอ้างในภายหลังได้ว่าตนไม่อยู่ในฐานะที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้โดยเที่ยงธรรม ให้แจ้งต่อประธานกรรมการ วลพ. และถอนตัวจากการพิจารณาวินิจฉัย และให้นำข้อ ๒๗ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๒๙ การสั่งให้ผู้ถูกคัดค้านงดการปฏิบัติหน้าที่หรือถูกสั่งให้ถอนตัวเพราะมีเหตุอันอาจถูกคัดค้านได้นั้น ย่อมไม่กระทบถึงการกระทำใด ๆ ที่ได้กระทำไปแล้ว แม้ว่าจะได้ดำเนินการหลังจากที่ได้มีการยื่นคำคัดค้าน

ข้อ ๓๐ ในระหว่างการพิจารณาตามระเบียบนี้ คณะกรรมการ วลพ. อาจกำหนดมาตรการชั่วคราวก่อนมีคำวินิจฉัยเพื่อคุ้มครองหรือบรรเทาทุกข์แก่บุคคลซึ่งถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศเท่าที่จำเป็นและเหมาะสมแก่กรณีก็ได้

หมวด ๓

การวินิจฉัย

ข้อ ๓๑ ในกรณีที่ประธานกรรมการ วลพ. เห็นว่าคำร้องใดมีปัญหาข้อกฎหมายที่สำคัญหรือผลการวินิจฉัยนั้นอาจกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของบุคคลอย่างร้ายแรง หรือจะเป็นการวางบรรทัดฐานในการปฏิบัติราชการ หรือเป็นกรณีสำคัญที่มีผลกระทบต่อสภาพสังคม เศรษฐกิจ

และการเมือง ก็ให้จ่ายสำนวนคำร้องนั้นให้คณะกรรมการ วลพ. พิจารณาวินิจฉัย และให้ประธานกรรมการ วลพ. แต่งตั้งกรรมการ วลพ. คนใดคนหนึ่งเป็นเจ้าของสำนวน โดยให้มีพนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้รับผิดชอบสำนวนเป็นผู้ช่วย

ข้อ ๓๒ ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่าคำร้องเรื่องใดเป็นคำร้องที่ไม่อาจรับไว้พิจารณาได้ตามข้อ ๑๘ ให้เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการ วลพ. เพื่อมีคำสั่งจำหน่ายคำร้องนั้นออกจากสารบบคำร้อง

ถ้าคณะกรรมการเห็นว่าคำร้องที่ได้ดำเนินการโดยถูกต้องตามระเบียบนี้ และเป็นคำร้องที่สามารถรับไว้พิจารณาได้ ก็ให้มีคำสั่งรับคำร้องนั้นไว้พิจารณา แล้วดำเนินการตามกระบวนการพิจารณาต่อไป

ข้อ ๓๓ เมื่อรับคำร้องไว้พิจารณาดำเนินการแล้ว หากพิจารณาเห็นว่าสามารถวินิจฉัยคำร้องได้จากข้อเท็จจริงในคำร้อง คำให้การแก้คำร้อง และพยานหลักฐานของคู่กรณีเพียงพอต่อการวินิจฉัยคำร้องนั้นแล้ว ให้คณะกรรมการเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการ วลพ. เพื่อพิจารณามีคำวินิจฉัย

ข้อ ๓๔ ในการวินิจฉัยคำร้อง ให้คณะกรรมการ วลพ. หรือคณะกรรมการ จัดให้มีการไต่สวนหรือการประชุมพิจารณาคำร้องอย่างน้อยหนึ่งครั้ง เพื่อให้คู่กรณีได้มีโอกาสมาแถลงด้วยวาจาต่อหน้าคณะกรรมการ วลพ. หรือคณะกรรมการ เว้นแต่ในกรณีที่เห็นว่าคำร้องนั้นมีข้อเท็จจริงชัดเจนเพียงพอต่อการวินิจฉัย หรือมีข้อเท็จจริงและประเด็นวินิจฉัยไม่ซับซ้อน และการมาแถลงด้วยวาจาไม่จำเป็นแก่การวินิจฉัยคำร้อง จะให้งดการแถลงด้วยวาจาเสียก็ได้

ในกรณีที่มีการไต่สวนหรือการประชุมและการแถลงด้วยวาจาตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการ วลพ. หรือคณะกรรมการ ส่งสรุปคำร้องและสรุปคำให้การแก้คำร้อง ตลอดจนสรุปข้อเท็จจริงที่ได้แสวงหาเพิ่มเติม (ถ้ามี) ให้แก่คู่กรณีทราบล่วงหน้าก่อนวันไต่สวนหรือวันประชุมพิจารณาไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เพื่อเปิดโอกาสให้คู่กรณีได้แถลงสรุปคำร้องและคำให้การแก้คำร้อง ทั้งนี้ คู่กรณีจะไม่มาในวันไต่สวนหรือวันประชุมพิจารณาก็ได้ หากคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่ายไม่มาในวันดังกล่าว ก็ให้ดำเนินการลับหลังคู่กรณีไปได้และให้บันทึกไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ ๓๕ ในการไต่สวนหรือการประชุมพิจารณาคำร้องตามข้อ ๓๔ ให้กรรมการ วลพ. เจ้าของสำนวนเสนอสรุปข้อเท็จจริงและประเด็นที่จะต้องวินิจฉัย แล้วให้คู่กรณีแถลงด้วยวาจาเพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัย

คำแถลงด้วยวาจาของคู่กรณีต้องกระชับและอยู่ในประเด็น ห้ามมิให้ยกข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายอื่นนอกจากที่ปรากฏในคำร้องและคำให้การแก้คำร้องที่ได้เสนอไว้แล้วตั้งแต่ต้น

ข้อ ๓๖ เมื่อคณะกรรมการได้มีมติและสรุปผลการพิจารณาสำนวนคำร้องแล้ว ให้เสนอคณะกรรมการ วลพ. เพื่อพิจารณามีคำวินิจฉัย และเมื่อคณะกรรมการ วลพ. มีคำวินิจฉัยประการใด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายดำเนินการไปตามคำวินิจฉัยนั้น

ข้อ ๓๗ ในการวินิจฉัยคำร้อง ให้คณะกรรมการ วลพ. มีคำวินิจฉัยดังนี้

(๑) ไม่รับคำร้องไว้พิจารณาตามข้อ ๑๘

(๒) ยกคำร้อง กรณีพิจารณาแล้วเห็นว่ากรกระทำตามคำร้องมิได้เป็นการเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ หรือเป็นการกระทำตามมาตรา ๑๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ ความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ หรือเป็นการกระทำที่ขัดด้วยกฎหมาย

(๓) ให้หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรเอกชน นายจ้าง เจ้าของสถานประกอบการ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ด้วยวิธีที่เหมาะสม หรือให้แก่ไขหรือยกเลิก การกระทำใด ๆ เพื่อระงับ คุ่มครอง และป้องกันมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

(๔) ให้ชดเชยและเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ร้อง หรือให้ดำเนินการอื่นใดตามที่เห็นสมควร

(๕) มีคำวินิจฉัยอย่างหนึ่งอย่างใดที่เห็นว่าเป็นการยุติธรรม เพื่อคุมครองและป้องกันมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ

ในกรณีมีคำวินิจฉัยให้ชดเชยและเยียวยาความเสียหายแก่ผู้ร้องตาม (๔) ให้กำหนดจำนวนเงิน ไว้ในคำวินิจฉัย ซึ่งไม่เกินจำนวนเงินตามระเบียบที่คณะกรรมการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศกำหนด

ข้อ ๓๘ ให้คณะอนุกรรมการดำเนินกระบวนการพิจารณาและเสนอความเห็นในการวินิจฉัยคำร้อง ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำร้อง ถ้ามีความจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน เวลาดังกล่าวได้ ให้ขยายเวลาได้อีกสองครั้ง ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน โดยให้บันทึกเหตุผลความจำเป็นไว้ด้วย แต่ถ้าขยายเวลาแล้วยังไม่แล้วเสร็จ ให้ประธานกรรมการ วลพ. พิจารณากำหนดมาตรการที่จะทำให้ การพิจารณาวินิจฉัยแล้วเสร็จโดยเร็ว และบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

ระยะเวลาดำเนินการอื่นตามที่กำหนดไว้ในระเบียบนี้ คณะกรรมการ วลพ. หรือคณะอนุกรรมการ อาจมีคำสั่งให้ขยายตามคำร้องของคู่กรณีได้ แต่ห้ามมิให้ขยายเกินกว่าสองเท่าของระยะเวลาที่กำหนด

ข้อ ๓๙ เมื่อคณะกรรมการ วลพ. ได้วินิจฉัยคำร้องเสร็จแล้ว ให้คำวินิจฉัยนั้นให้เป็นที่ยุติ และให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายแจ้งเป็นหนังสือให้คู่กรณีทราบโดยเร็ว

ในกรณีที่คู่กรณีไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ วลพ. คู่กรณีมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง

ข้อ ๔๐ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการ วลพ. ให้ผูกพันคู่กรณีและผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะต้อง ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยภายในระยะเวลาที่กำหนดในคำวินิจฉัย หรือปฏิบัติตามคำวินิจฉัยในโอกาสแรก ที่สามารถทำได้นับแต่ได้รับคำวินิจฉัย

ข้อ ๔๑ รายงานผลการพิจารณาและคำวินิจฉัยอย่างน้อยประกอบด้วย

(๑) ชื่อคู่กรณี

(๒) สรุปคำร้อง

(๓) สรุปคำให้การแก้คำร้อง

(๔) สรุปข้อเท็จจริงที่ได้แสวงหาเพิ่มเติม (ถ้ามี)

(๕) ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยทั้งข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง

(๖) การกำหนดมาตรการชั่วคราวก่อนมีคำวินิจฉัยเพื่อคุ้มครองหรือบรรเทาทุกข์แก่บุคคล ซึ่งถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ (ถ้ามี)

(๗) ความเห็นและมติของคณะกรรมการ วลพ. หรือคณะอนุกรรมการ เกี่ยวกับประเด็น ที่จะต้องวินิจฉัยและคำขอของผู้ร้อง

ข้อ ๔๒ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือผู้ได้รับมอบหมายจากกรมติดตามและสอดส่องดูแลให้มีการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ วลพ. อย่างเคร่งครัด โดยพนักงานเจ้าหน้าที่อาจให้คำแนะนำ ในการปฏิบัติตามคำวินิจฉัยดังกล่าวได้ตามสมควรแก่กรณี

ในกรณีที่ผู้ใดจงใจฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ วลพ. ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายรายงานกรมและคณะกรรมการ วลพ. เพื่อดำเนินการร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาต่อไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

พลตำรวจเอก อุดลย์ แสงสิงแก้ว

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์